

קונטרס

מַתִּי הַסּוֹף

יְגַלֶּה אֵיךְ שָׁכַל בַּר יִשְׂרָאֵל יְכוּל לְהַגִּיעַ אֶל
הָאוֹר אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, וַיִּתֵּן עֲצוֹת קְלוֹת
לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

בְּנוֹי וּמִיָּסֵד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אוֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן

בוֹצֵינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנָנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵינוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אוֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִיס לִיה

רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלָב בְּפִסְוִקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדַפּוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסֶלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: רַב בְּנֵי-אָדָם שְׂרוּיִים
בְּיָאוֹשׁ, וְאֵינָם רוֹאִים מְתֵי הַסּוֹף שֶׁל הַצָּרוֹת,
אָבֵל כְּשֶׁאָדָם מִתְמַיֵּד בְּסִפְרֵי רַבָּנוּ ז"ל, הוּא
רוֹאֶה אֶת הַסּוֹף לְכָל צָרוֹתָיו, וּמְמַשִּׁיף עַל
עֲצָמוֹ אוֹר וְזֵיו וְחַיּוֹת וְדַבְּקוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ
שְׁמוֹ.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתמב)

קוֹנְטְרַס

מְתֵי הַסּוּף

.א

בְּשִׁיחֵי חֶזֶק בְּאִמוּנָה, מַגִּיעַ אֶל הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא

עַם יִשְׂרָאֵל נִמְצָאִים עֲכָשׁוּ בְּמִצְבַּ כְּזֶה, שְׁכָל אֶחָד שׁוֹאֵל: "מְתֵי הַסּוּף?!!" כְּפִי רַבּוּי הַצָּרוֹת וְהִיסוּרִים וְהַמְרִירוֹת שְׁעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, לֹא יוֹדְעִים מְתֵי יְהִיָּה הַסּוּף, וְלִכֵּן בְּנֵי-אָדָם שׁוֹאֲלִים אוֹתָהּ שְׁאֵלָה כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים: אֵימְתֵי הַסּוּף יְהִיָּה?! וְאֵין אִישׁ שֶׁם עַל לֵב מֵה הוּא שׁוֹאֵל, וּמָה אַחֲרִים שׁוֹאֲלִים. רַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר (לְקוּטֵי מוֹתֵר"ן, חֵלֶק א', סִימָן נד), שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְצַמְצֵם עֲצָמוֹ בְּכָל יוֹם מֵאֵין סוּף עַד אֵין תְּכֵלִית, וּמְרַמֵּז לְאָדָם רְמָזִים אֵיךְ לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו. בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּאוֹת לְאָדָם מִחֲשָׁבוֹת חֲדָשׁוֹת — הֵן לְטוֹב, וְהֵן, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, לְהַפְּךָ, דְּבוּרִים אַחֲרִים — הֵן לְטוֹב וְהֵן, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, לְהַפְּךָ, מַעֲשִׂים טוֹבִים, וְחֶסֶם וְשָׁלוֹם לְהַפְּךָ. וְאֵין יוֹם דּוּמָה לְחַבְרוֹ, כָּל יוֹם וְיוֹם יֵשׁ לְאָדָם יוֹם אַחֵר לְגַמְרֵי. וּמֵהֵיכָן זֶה בָּא? מִסְּבִיר רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא

מְצַמְצֵם עֲצָמוּ מֵאִין סוּף עַד אִין תְּכֵלִית, וּמְגַלָּה לְכֻלָּם רְמִזִּים אִיךָ לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו. וְכֵן אֹמֵר רַבֵּנוּ ו"ל (שיחות-הר"ן, סימן נב), שְׁמַכֵּל הַדְּבָרִים צוֹעֵק כְּבוֹד הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ קוֹרָא לְאָדָם, וְאִם אָדָם הִיָּה מְסִתֵּפֵל הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב עַל רוּחָנִיּוֹת אֱלֹקוֹת, הִיָּה רוֹאֵה דְבָרִים נוֹרָאִים מְאֹד. וְכַמוּכָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ ו"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רנד), שְׁהַעֲיִנִּים שֶׁל הָאָדָם רוֹאִים דְבָרִים נוֹרָאִים, אִךְ זֶה הוּלֵךְ בְּצוּרָה כָּל-כָּף מְהִירָה, שְׂאָדָם אֵינוֹ קוֹלֵט מָה הוּא רֹאֵה. וְאִם הִיָּה אָדָם מְתַבּוֹנֵן עַל רוּחָנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֹקוֹת שְׂיֵשׁ בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה — הִיָּה רוֹאֵה נִפְלְאוֹת, וְכַמוּכָא (בְּלִקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן א'), שְׂאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי צָרִיךְ לְהִסְתַּפֵּל תָּמִיד עַל הַשֶּׁכֶל שְׂיֵשׁ בְּכָל דְבָר, וּלְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אַחַר הָאֱלֹקוֹת שְׂיֵשׁ בְּכָל פֶּרֶט וּפְרָט, וְאִם אָדָם עוֹשֶׂה כֵן, כָּל חַיּוֹ חַיִּים אַחֲרָיִם לְגַמְרֵי. וְכָבֵר אֵינוֹ שׂוֹאֵל "מֵתִי הַסּוּף", אֲלָא מְגִיעַ אֶל הָאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, שְׂזוֹ הַמַּעֲלָה שֶׁל אַמוּנָה, שְׂאָדָם מִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבַּרְךָ, וּמֵאַמִּין שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחִיָּה וּמְהַיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, וְדוֹמֵם, צוֹמַח, חַי, מְדַבֵּר, זֶה לְבוֹשׁ לְגִבֵּי הָאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְכָכֵל שְׂאָדָם חֲזָק בְּאַמוּנָה בּוֹ יִתְבַּרְךָ, הוּא רוֹאֵה נִפְלְאוֹת, שׂוֹמֵעַ נִפְלְאוֹת. אֲבָל הַסְטֵרָא אַחֲרָא מְאֹד מְפַחֲדַת מְאָדָם שְׂרוּאָה וְשׂוֹמֵעַ וְנוֹשֵׂם אֱלֹקוֹת, וְלִכֵּן מְטַעָה אֶת הַבְּרִיּוֹת בְּכָל מִינֵי אַנְשִׁים שְׂאִין תּוֹכֵם כְּבָרֵם.

כי באמת פשרואים אדם — רואים נשמה, כי מה
 זה אדם? מלשון (ישעיה יד, יד): "אדמה לעליון", אך
 יכולים להטעות בני-אדם בנקל מאד בזה העולם. אדם
 יכול להתחפש במלבוש של תלמיד חכם, של צדיק,
 של מקבל, והפנימיות שלו היא ריקה לגמרי. ולכן לא
 בחנם שאומר התנא הקדוש (אבות ד, כ): אל תסתכל
 בקנקן אלא במה שיש בו. אל תסתכל על הלבוש, אלא
 במה שיש בתוך האדם. וכן כתוב בזהר (ח"ג קנב.),
 שהטפשים מסתכלים רק על החיצוני, והפקחים
 מסתכלים מה שתחת הלבוש, וכמו שאת גוף האדם
 יכולים לכסות בכל מיני בגדים, ובנקל להטעות אנשים,
 כמו-כן הנשמה של האדם היא רוחניות חיות אלקות,
 חלק אלוך ממעל, כל יהודי הוא בן של הקדוש-ברוך-
 הוא, כמו שכתוב (דברים יד, א): "בנים אתם להוי"ה
 אלקיכם". והנשמה הזו מלבשת בגוף גשמי וחרמי. אם
 אדם יודע, שתחת הגוף זו נשמה, רוחניות חיות
 אלקות, ומסתכל רק על הנשמה, כל יהודי חשוב אצלו
 מאד מאד, ומכבד את כל איש ישראל. וזה מה
 שהקדוש-ברוך-הוא רוצה, שנכבד את כל בר ישראל,
 ונקרבו אליו יתברך. חכמינו הקדושים אומרים (ילקוט
 שמות שצא): אמר הקדוש-ברוך-הוא למשה, כלום נתתי
 לך גדלה, אלא בשביל ישראל, עכשו שישראל חטאו,
 גדלתך למה לך?! כל ענין משה רבנו הצדיק האמת,

רק להגביה את נשמות ישראל, ולהביאם בחזרה אל הקדוש-ברוך-הוא, לגלות להם מה שפתחת הגוף — שזו הנשמה. ואם אדם מסתכל רק על הנשמה, הוא אוהב את כל יהודי, אבל אם מסתכל על הגוף, מתחיל לשנא את פלוני ואת אלמוני וכו', אבל אם יש לאדם אמונה בהקדוש-ברוך-הוא, ויודע שכל יהודי הוא חלק אלוך ממעל, לא ישנא שום יהודי. וזה היסוד שצריך להיות אצלנו.

והנה בני-אדם שואלים: "מתי הסוף", הם שואלים ואינם יודעים מה שואלים, פונתם היא: "מתי הסוף?!" — מתי מגיעים אל האין סוף. יהודים נמצאים בצרות ובסורים, במרירות ובהרפתקאות, פי אין אדם שלא יעברו עליו צרות וסבל, רחמנא לי שזבן, כפי מה שעובר היום על בני-אדם, ולכן הם שואלים: "מתי הסוף?!" מהי משמעות השאלה הזו? אלא מתי אגיע להאין סוף ברוך הוא; והתרוץ: אמונה, כשאדם חזק באמונה בבורא יתברך שמו, אז יגיע אל האין סוף ברוך הוא, וכך חזיו יהיו חיים אחרים לגמרי לגמרי. ולכן אמר רבנו ז"ל (שיחות הר"ן, סימן לג): אצל בני-אדם אמונה זה דבר קטן, אבל אצלי אמונה זה דבר גדול מאד מאד. ורצה שנדבר הרבה מאמונה, ונגלה את הקדוש-ברוך-הוא ונפרסמו, ולא נתבייש לדבר בגלוי

ממנו יתברך. ונחנה את ילדינו, שאין לנו בזה העולם רק הקדוש-ברוך-הוא, ולכל יהודי נגלה את הבורא יתברך שמו. ואמר רבנו ז"ל (שיחות-הר"ן, סימן נב), שאפלו לגויים צריך לפרסם את הקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב (תהלים צו, ג): "ספרו בגויים כבודו"; לספר לאמות העולם את כבודו יתברך, אשר מלא כל הארץ כבודו.

כל הקלפה של הערב-רב, אשר גרמו לעשית העגל, וגרמו לכל הצרות בעם ישראל משך כל הדורות, כמאמרם ז"ל (שמות רבה, פרשה לב, סימן ג): אין דור ודור שאינו נוטל חלק ממעשה העגל; מסביר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סב), מה היה חטא העגל? שעשו מהסבה עקר, ומהעקר טפל. אדם צריך לעבד שתייה לו פרנסה, או אדם צריך ללכת לרופא שתייה לו רפואה, אבל אסור לעשות מהטפל עקר, אבל צריכים לדעת, שהרופא והפרנסה הם רק שליחים ממנו יתברך. וכן אין צריכים לתת להקדוש-ברוך-הוא עצה איך להתפרנס או איך להתרפא, אלא לבקש ממנו יתברך על פרנסה ועל רפואה, והקדוש-ברוך-הוא ישלח את שלוחיו. וכמו שספר לנו רבנו ז"ל מהמעשה של הבעל בטחון, שתמיד היה שמח, ולא דאג מיום ליום, אלא בטח בהשם יתברך, וכל יום מה שהקדוש-

ברוך-הוא הזמין לו — שמח מאד, והיה מרצה בחלקו, והאכיל ופרנס את ילדיו ובני ביתו. כי העקר צריכים לבקשו יתברך, שיתן לו פרנסה בשפע, ומה שהקדוש-ברוך-הוא יתן — יהיה שמח. ובפרט כשיהודי זוכה לגלות את הבורא יתברך שמו, על-ידי הפצת אור רבנו ז"ל בעולם, תמיד יהיה לו שפע. ולכן לא עושים מהפרנסה עקר, אלא יודעים שזה רק שליח מאתו יתברך, ואין עושים מהשליח עקר. וכן לגבי רפואה, צריכים לידע שהרופא הוא רק שליח מאתו יתברך, והעקר לבקשו יתברך ברחמים ובתחנונים שישלח לו רפואה שלמה. וכמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ג'), שכל אדם ההולך לרופא, ראוי לו שיתן על פדיון, ויבקש את הקדוש-ברוך-הוא שהמלאך רפאל יעמד על ימין הרופא ויזכה החולה לרפואה. אבל הרפואה היא על-ידי הבורא יתברך שמו, ושולח את הרופא כשליח, וצריך לבקש הרבה את הקדוש-ברוך-הוא, שהרופא לא יקלקל, חס ושלום, כי לעתים, רופאים עלולים לקלקל, והנזק הוא בלתי הפיך.

למדים מכאן, שהסוף הוא — להגיע אל הקדוש-ברוך-הוא, וכשאדם שואל: "מתי הסוף?!" צריכים לדעת, שעל-ידי אמונה מגיעים אל האין סוף ברוך

הוא, ואף שעוברים על האדם יסורים ומרירות, ההכרח לו להתחזק באמונה ברוחה ומזככת בו יתברך, ולקבל הכל באהבה. וכך אומרים חכמינו הקדושים (תענית ח.): כל השמח ביסורים — מביא ישועה לעולם; פי בזה שעוברים עליו משברים וגלים מאינשי דלא מעלי שרוצים ללכדו, והוא מסתתר בסתר צל כנפיו יתברך, לבסוף הם נופלים, והוא עולה מעלה. ולכן אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן נה): כשרואים שהצדיקים בשפלות והרשעים מצליחים — אסור להתבלבל, אלא לידע אשר "בצל ידי כסיתיה" (ישעיה נא, טז), אנו מכסים בצל ידו יתברך, וממשיכים את הני"ה ברוך הוא וברוך שמו עלינו, ולבסוף יתהפך הרע על הרשעים, והם נופלים והצדיקים עולים. ולכן "מתי הסוף" לכל הצרות? כשנזכר לחזר לאין סוף ברוך הוא, ונחדיר בעצמנו, אשר אין בלעדיו יתברך כלל. וכן נחדיר זאת באשה, בילדים, בשכנים, בקרובים וברחוקים, וכל מי שפוגשים, צריכים לדבר עמו רק מהקדוש-ברוך-הוא, וזה צריך להיות היסוד אצלנו — אמונה! ואומר רבנו ז"ל (שיחות-הר"ן, סימן לב): מי שיש לו אמונה — חזיו חיים, ויש לו היכן להתחבא, ויודע אל מי לפנות, אך מסכן אדם שאין לו את הקדוש-ברוך-הוא — אזי מרים חזיו פלענה. ולכן "מתי הסוף?!" כשתגיע אל הקדוש-ברוך-הוא, אזי יהיה סוף לכל צרותיה.

ב.

בְּשִׂיחָוֵדֵי בְּשִׂמְחָה, הוּא מַגִּיעַ אֶל הָאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא

יְסוּד הַיְסוּדוֹת זֶה שְׂמֵחָה. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-
 מוֹהֲר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן כ"ד): מְצוּה גְדוֹלָה לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה
 תָּמִיד; וְאֵין זֶה סֵתֵם עֲצָה, שְׂרַבְנוּ ז"ל נוֹתֵן — לְהִיּוֹת
 בְּשִׂמְחָה, וְזֶה יַעֲזוֹר לָךְ, לֹא וְלֹא! זֶה מִמַּשׁ מְצוּה גְדוֹלָה,
 וְהַשְׂמֵחָה זֶה הַצְּלַחַת הָאָדָם. וְכָתוּב בַּזֶּהֱרַר הַקְּדוֹשׁ (ח"ב
 קפ"ד): חֲדוּה דְבַר נֶשׁ, מְשִׁיךְ לְגַבִּיּה חֲדוּה עֲלָאָה; מַה זֶה
 שְׂמֵחָה? הָאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, שְׂכָתוּב אֶצְלוֹ (דְּבַר־הַיָּמִים-
 א' טז, כ"ז): "עֲזוּ וְחֲדוּה בְּמִקוּמוֹ", אֶצְלַ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 נִמְצְאָת רַק הַשְׂמֵחָה, לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ אֵין מִשְׁגַּל עֲצָבוֹת.
 וְאִם-בֵּן כְּשֵׁאָדָם בְּצָרוֹת וְשׂוֹאֵל: "מִתִּי הַסּוֹף?!" מִתִּי
 תִּהְיֶה לִי יְשׁוּעָה? הַתְּרוּץ לָזֶה: תִּתְחִיל לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה!
 תִּגִּיעַ לָאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא. רוֹאִים בְּנֵי-אָדָם מְמַרְמְרִים,
 שְׂבוּרִים וְרְצוּצִים, וּמְתִיאֲשִׁים מִחַיֵּיהֶם; לָזֶה אֵין זְוִיג,
 הוּא רֵיק, לְזֹאת אֵין זְוִיג — הִיא רֵיקָה. שְׁנִיָּהֶם נִמְצְאִים
 בְּבֵית-אֲסוּרִים, כִּי בַּחֹר רֵיק הוּא שְׂרוּי בְּבֵית-סֵהָר, כִּי
 נִמְצָא לְבָדוּ, עֲצוּב, שְׂבוּר. וְכֵן אִשָּׁה רֵיקָה הִיא כְּלוּאָה
 וְעֲצוּבָה וּמְכַנְסֵת בְּתוֹךְ עֲצָמָה, וְנִמְצְאָת בְּמִרְיוֹת
 וּבְדַכְאֹן; וּכְשֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְזַיֵּג זְוִיגִים, אֶז נֶאֱמַר:
 "מוֹצִיא אֲסִירִים בְּכוֹשְׁרוֹת", דוֹרְשִׁים עַל זֶה חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (סִנְהֶדְרִין כ"ב): מַאי בְּכוֹשְׁרוֹת? בְּכִי וְשִׁירוֹת,

דְּבַעֵי בְּכִי, דְּבַעֵי שָׁר שִׁירָה; כְּשֶׁאָדָם רִוָק, כְּשֶׁאֲשָׁה רִוָקָה —
 הֵם נִמְצְאִים בְּבֵית-סֵהר כְּאִמּוֹר, וְיִמְר לָהֶם מְאֹד. וְכִן
 אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (יְבָמוֹת סב:): כָּל אָדָם שָׂאִין לוֹ
 אֲשָׁה, שְׂרוּי בְּלֹא שְׂמֻחָה, בְּלֹא שְׁלוֹם, בְּלֹא חוּמָה, בְּלֹא
 טוֹבָה וְכוּ'; וְכִשְׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹצִיאֵם מִבֵּית-סֵהר
 וּפְגָשׁוּ זֶה אֶת זֶה, זו הַשְּׂמֻחָה הַכִּי גְדוּלָה, וְעַלֵּיהֶם
 לְהִיּוֹת שְׂמֻחִים וְעַלֵּיזִים בְּמֹאד מְאֹד — "זְכִיתָ
 וְהִתְחַתַּנְתָּ, יֵשׁ לָךְ אֲשָׁה", וְכֵן "זְכִיתָ — מְצֵאתָ אֶת
 זְוִיגְךָ". וְמָה אָנוּ רוֹאִים בְּמְצִיאֹתָ? יֵשׁ אֲנָשִׁים שְׂבָאֲמַת
 שְׂשִׁים וּשְׂמֻחִים, וְנוֹתְנִים תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ,
 שֶׁהִתְחַתְּנוּ וּמְצָאוּ אֶת בֶּן זְוִיגָם, וְזֶה 'דְּבַעֵי שָׁר שִׁירָה';
 אֲךָ יֵשׁ אֲנָשִׁים שְׂבוּכִים: "הֵייתִי יְכוּל לְקַבֵּל שְׂדוּךְ טוֹב
 יוֹתֵר, הָאֲשָׁה רָעָה מְאֹד, וְיִמְר לִי מְאֹד". וְכֵן הָאֲשָׁה
 בּוֹכָה: "הֵייתִי יְכוּלָה לְקַבֵּל בְּעַל טוֹב בְּהֶרְבֵּה" וְכוּ', וְכִן
 יִשְׁנֶן מְרִיבוֹת. וְזֶהוּ שְׂאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים: מוֹצִיא
 אֲסִירִים בְּכוֹשְׁרוֹת, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹצִיא אֶת
 הָאֲסִירִים, אָבֵל יִשְׁנָה בְּחִירָה — אֶחָד בּוֹכָה וּמִתְלוֹנֵן,
 "לֹא טוֹב לִי", "אֲשֶׁתִּי מְצִיקָה לִי", "הֵבֵיתָ מְהֵפֵךְ" וְכוּ',
 וְהוּא מְלֹא טְעָנוֹת. אוֹ הָאֲשָׁה מִתְלוֹנְנֶת "בְּעַלִּי לֹא יִצְלַח,
 אֵינּוּ מְבִיא פְּרֻנְסָה", וְכִמְאֲמָרָם ז"ל (תְּמוּרָה טז): כְּשֶׁאִין
 תְּבוּאָה בְּבֵית הָאֲשָׁה צוֹנַחַת; וְהֵבֵית נַעֲשֶׂה גִיהֵנוּם,
 וּשְׂגִיָהֶם בּוֹכִים: "מָה הֵייתִי צָרִיךְ לְהִתְחַתֵּן, הֲלֹא בְּהִיּוֹתִי
 רִוָק, הָיָה לִי טוֹב יוֹתֵר", וְכוּ' וְכוּ', וְיִשְׁנֶם כְּאֵלוֹ שֶׁהֵם

שְׂמֵחִים וְעֵלְיִזִים. וְהִנֵּה כְּשֵׁישׁ לְזוּג יְלָדִים — אִיזוֹ שְׂמֵחָה הִיא זֹ! כִּי כַּמָּה אָדָם יִשְׁלַם — מְלִיוֹנִים מִמֶּשׁ, הַעֲקָר שִׁיְהִיו לוֹ יְלָדִים, וְאִם אֵין אָדָם זֹכֶה לְיֶלֶד מִשָּׁלוֹ, אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (נְדָרִים סד:), הוּא חָשׁוּב כְּמֵת. וְלִכֵּן אִם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹזֵר וַיֵּשׁ לְאָדָם יְלָדִים הוּא שְׂמֵחַ מְאֹד, וְהִנֵּה כְּשִׁמְזוּכָהוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְהִרְבֵּה יְלָדִים, אָדָם בּוֹכֶה: "אֵין לִי כַּח אֲלֵיהֶם, הֵם מְהַפְּכִים וְשׁוֹבְרִים וְהוֹרְסִים" וְכוּ', אוֹ הָאִשָּׁה מִתְלוֹנְנֶת, שְׂאִין לָהּ כַּח וְכוּ', הֵם שׁוֹבְבִים יְתָר עַל הַמְּדָה וְכוּ'. שְׂכַחְתֶּם, שֶׁהָיָה זְמַן שָׁלֹא הָיוּ לָכֶם יְלָדִים וּבְכִיתֶם, הֲלִכְתֶּם לְצַדִּיקִים, נִתְתֶּם פְּדִיוֹנוֹת, רִצְתֶּם לְקַבְּרוֹת צַדִּיקִים וּבְכִיתֶם הִרְבֵּה, וְעַתָּה שָׁמַע הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא תְּפִלַּתְכֶם, וְחָנַן אֶתְכֶם בִּילְדִים, וְאַתֶּם בּוֹכִים: "הֵילָדִים חוֹלִים, הֵם מִתְּפָרָאִים" וְכוּ' וְכוּ', הֲיִתְכַּן?!

אֲךָ אֵלוֹ הֵם חַיֵּי הָאָדָם, שְׁשׂוֹאֵל: "מִתִּי הַסּוֹף?!" רִוָק אוֹ רִוָקָה צוֹעֲקִים: "מִתִּי הַסּוֹף?!" וְאֵינֶם יוֹדְעִים, שְׂכַחְתֶּם לְאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, אִם תִּזְכְּרוּ לְהִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְתִהְיֶה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, תִּמְצְאוּ אֶת הַזְּוִיג בְּמִהְרָה. כִּי לָמָּה אֵין מוֹצְאִים אֶת הַזְּוִיג? מֵאַחַר שְׂמִחַתְּשִׁים שֵׁם, כְּבוֹד, כְּסֶף וְכוּ', אֲבָל אִם מְקִימִים מְאַמְרֵם ז"ל (בְּמֹת סג): נְחוּת דְּרָגָה וְנִסִּיב אִיתְתָּא; הָיוּ מוֹצְאִים אֶת זְוִיגָם תְּכַף-וּמְיָד, וְזוֹכִים

לשמחה גדולה. אם אדם היה מוצא את האין סוף ברוך הוא, את הקדוש-ברוך-הוא, אף פעם לא היה עצוב, ולא היה שואל: "מתי הסוף?!" כי האין סוף נמצא פה, ואיזו שמחה היא זו, שאדם ירגיש את הקדוש-ברוך-הוא! ולכן למה אין זונגים? כי אין רוצים להתחתן, אם באמת היו רוצים להתחתן, היו מקימים דברי חכמינו הקדושים, ויורדים מדרגה ומוצאים אשה. וכן האשה — תרדי מדרגה ותמצאי זונגך.

וברגע שמתחתנים יכולים לזכות לאשר הגדול ביותר בחיים, ועוזרים זה לזה, ויש הבנה הדדית ביניהם, ומכבדים זה את זה, והשמחה שורה במעונם. וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (יבמות סב:): האוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו, עליו הכתוב אומר: "וידעת כי שלום אהלך"; איזו שמחה היא זו, כשבני זוג מכירים את הקדוש-ברוך-הוא, כשמכניסים את הקדוש-ברוך-הוא בתוך הבית, זה השלום-בית האמתי. אומרים חכמינו הקדושים (שבת י'): שמו של הקדוש-ברוך-הוא שלום; כשמכניסים את הקדוש-ברוך-הוא ששמו שלום בבית — נעשה שלום-בית; מי אשם בזה שאין שלום-בית? הבעל והאשה, שאינם שמחים ועליזים, והם מלאי טענות זה על זה, וכועסים אחד על השני, ומקללים, חס ושלום, זה את זה וכו', אם היתה

אִוִּירָה שֶׁל שְׂמֻחָה, וְהָיוּ מוֹחֲלִים זֶה לָזֶה, וּמוֹתָרִים זֶה לָזֶה, אִזִּי נֶעֱשֶׂה שְׁלוֹם-בֵּית וְהָיוּ שְׂמֻחִים מְאֹד. וְאִם-כֵּן מֵהֵיכָן בָּא שְׂאִין שְׁלוֹם-בֵּית? מֵעֲצָבוֹת וּמְרִירוֹת; אָדָם הַשּׁוֹנֵא אֶת עֲצָמוֹ — שׁוֹנֵא גַם אֶת אַחֲרָיו, וּמְכַנֵּס רוּחַ נִכְאָה וְדִכְדוּךְ בְּתוֹךְ הַבַּיִת. עַל-כֵּן הָעֶקֶר לְדַאגַּ שְׂתִּהְיֶה בַּבַּיִת אִוִּירָה שֶׁל שְׂמֻחָה, וּלְשִׂמְחָה אֶת הַיְלָדִים. וְאֵל תִּשְׂאֵל: "מֵתִי הַסּוֹף?"! הַסּוֹף זֶה הָאִין סוֹף בְּרוּךְ הוּא; וְכֵן עִם שְׂכָנִים צְרִיכִים לָגוּר בְּיַחַד בְּאַהֲבָה וּבִהְבֻנָּה הַדְּדִית, וְלַעֲזֹר זֶה לָזֶה. וּמָה עוֹשֶׂה הַסֵּמ"ךְ-מ"ם? מְכַנֵּס בְּאָדָם עֲצָבוֹת וּמְרִירוֹת וְדִכְאוֹן, כִּי אֵינָנוּ סוֹבֵל אֶת מַדַּת הַשְׂמֻחָה, הַסֵּמ"ךְ-מ"ם הוּא שֶׁקֶץ וְתַעֲבוֹב, שֶׁקֶר וְתַרְמִית, וְכָל עֲנִינּוֹ 'הַפְּרִיד וּמְשַׁל', לְהַפְּרִיד בֵּין זוּגוֹת, לְהַפְּרִיד בֵּין הוֹרִים לַיְלָדִים, לְהַפְּרִיד בֵּין שְׂכָנִים, לְפַלֵּג בֵּין תּוֹשְׁבֵי הַמְּקוֹם, לְגַרֵם לְפִלוּגִים וּלְפִרוּדִים וְכוּ', כֹּל זֶה הוּא יָכוֹל לְפַעֵל רַק כְּשֵׁישׁ עֲצָבוֹת וּמְרִירוֹת וְדִכְאוֹן, אִזּוֹ יֵשׁ לוֹ קֶרֶקַע פּוֹרְיָה לְפַעֲלוֹתָיו וְנִכְלִי עֲרֻמוּמִיוֹתוֹ, אֲבָל בְּרִגַע שֵׁישׁ שְׂמֻחָה, הַבֵּעַל מְכַנֵּס שְׂמֻחָה בְּאַשָּׁה, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (ראש השנה ו:): אִשָּׁה — בֵּעֲלָהּ מְשִׂמְחָה; אִשָּׁה צְרִיכָה הַרְבֵּה חֲזוּק, כִּי הִיא נִשְׂאֶרֶת לְבִדּוּד בַּבַּיִת עִם הַיְלָדִים, וְהָעֵל עַל צְוֹאֲרָהּ, וְלָכֵן עַל הַבֵּעַל לְרַחֵם עַל אִשְׁתּוֹ וּלְעֲזָרָהּ כְּכֹל יְכַלְתּוֹ, לְהַקְלֵה מִמֶּנָּה אֶת הָעֵל. וְזֹאת מִלְּמַדְנּוֹ רַבֵּנוֹ ז"ל, וְאָמַר (שיחות-הַר"ן, סִימָן רסג, רסד), שְׂאָדָם צְרִיךְ לְשַׁמֵּר מְאֹד מְאֹד עַל שְׁלוֹם-בֵּיתוֹ, כִּי הַסֵּמ"ךְ-מ"ם

מתי הסוף

שכה

עושה כל מיני פעולות שבעולם, שיהיה ביניהם פרוודים, ולכן זה לעמת זה צריכים להלחם כנגדו בתחבולות שונות, שתהיה אהבה ושמחה עצומה שרויה ביניהם, וכן לשמח את הילדים, ובפרט בעתים הללו, שהערב-רב לוטשים עיניהם הטמאות על כל בן ובת ישראל, ורוצים להעבירם על הדת, היה לא תהיה; ולכן עלינו להכניס בילדים אורה של שמחה, ולהרבות להם חם ואהבה, שלא ירצו לרעות בשדות זרים, כי כשהילדים חשים שההורים אוהבים אותם ונותנים להם תשומת לב, אזי חפצים להיות בבית, ואינם מחפשים מקומות תחלופיים. וכן עם שכנים, העקר לגור באהבה וכו', כי כל מגמת הסמ"ך-מ"ם להרבות בפרוודים ובפלוגים, שזה כלל המפלגות, אשר כלן שקר אחד גדול, וכל אחד חושב מעצמו, מכבודו, מכסאו, מעשרו, פלג פלג — לפלג את העם, אשר זו עצת המן-עמלק (אסתר ג, ח): "ישנו עם אחד מפזר ומפחד וכו', ואסתר המלכה רצתה לאחד את עם ישראל ולהביא לתקונו, ואמרה (אסתר ד, טז): "לך פנס את כל היהודים", והלואי נזכה להתאחד כלל נשמות ישראל. אף אם לעת עתה איננו מצליחים לאחד את כל עם ישראל, עלינו לראות לכל הפחות שבקהלה שלנו תהיה רק שמחה, ונרקד כל יום ויום, ונהיה שמחים ועליזים, תשמעו כלי זמר, ועל-ידי שתהיו בשמחה, תהיו דבוקים באין סוף ברוך הוא,

ולא תשאֵלו "מתי הסוף?!" כי הסוף הוא להגיע למדת השמחה ולהדבק באין סוף ברוך הוא. אינכם מתארים איזה תענוג הוא זה, שאדם אינו רואה גוף כלל, הוא רואה רק נשמות, אזי אצלו חשוב כל יהודי, הוא שֵׁב לביתו ורואה את אשתו — את הנשמה שלה, אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהב"ן, חלק א', סימן רסה), שְׁלֵמָעֵלָה בַּשָּׁמַיִם הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה הֵם נִשְׁמָה אַחַת, וּכְשִׁיּוֹרְדִים פֹּה לַמָּטָה — מִתְפַּצְּלִים, וּכְשִׁמוֹצְאִים זֶה אֶת זֶה צְרִיכִים לְרֹאוֹת שִׁיְהִיו אַחַד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב, כד): "עַל-כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ, וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד" — זוּ הַשְּׁלֵמוֹת! וְלִזֶּה זֻכִּים עַל-יְדֵי שְׂמֻחָה, אָדָם צָרִיף לְהַכְנִיס שְׂמֻחָה בְּבֵיתוֹ, וְלְהַפְסִיק עִם הַמְרִיבוֹת; יִשְׁנֵם גְּבָרִים רְשָׁעִים אַרְוֵרִים וּמְצִיקִים לָאִשָּׁה, וְלְהַפִּיץ — יִשְׁנֵן נָשִׁים הַמְמַרְרוֹת חַיִּי בְעֲלִיָּהֶן, עַל-כֵּן חֲדָלוּ שְׁנִיכֶם עִם הַרְשָׁעוֹת שְׁלָכֶם, וְתִרְבוּ שְׂמֻחָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת. יֵשׁ לָכֶם יְלָדִים — אַתֶּם שֹׁתֵפִים בְּיְלָדִים, תַּעֲזְרוּ זֶה לָזֶה, הַהֲכָרַח לְבַעַל לְעֹזֵר לְאִשְׁתּוֹ, וְעַל הָאִשָּׁה לְעֹזֵר לְבַעְלָהּ, שְׂיֻכַּל לֵילֵךְ לְבֵית-הַכִּנְסֵת לְהַתְפַּלֵּל שְׁחֲרִית, מִנְחָה, עֲרֵבִית בְּמִנְיָן, שְׂיֻכַּל לְלַכֵּת לְכוֹלֵל לְלַמֵּד מִקְרָא, מִשְׁנָה, גְּמָרָא, מִדְּרָשׁ, הַלְכָה, סְפָרֵי חֲסִידוֹת וּמוֹסֵר, וְאִם עוֹשֶׂה כֵן, אֲזִי תִתְחַלֵּק עִמּוֹ שׁוּהַ בְּשׁוּהַ. וְהַעֲקֹר לְהַכְנִיס שְׂמֻחָה בְּבֵית, שְׂתִהְיֶה אוֹיְרָה שֶׁל שְׂמֻחָה, וּבְמִקּוֹם לְצַעֵק וְלְהַתְרַגֵּז, לְנַהֵג בְּנַחַת וּבְשִׁלוּהַ, וְאִזּוֹ כָּבֵר לֹא תִשְׁאַלוּ: "מתי

הסוף?!" הסוף הוא אין סוף ברוך הוא, וזו השמחה
האמתית.

ג.

כשיהודי מדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, מגיע אל האין סוף ברוך הוא

אם נתבונן מה מביא את האדם לאמונה ולשמחה?
נגיע לידי החלטה שזו תפלה והתבודדות; כי אם אדם
מדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, ומבקש ממנו יתברך כל
מה שצריך בגשמיות וברוחניות, אזי יכול להגיע לכל
הטובות שבעולם; רבנו ז"ל אמר פעם לאחד מאנשי
שלומו שבקש אותו: "רבי, אני רוצה להיות צדיק,
רבי, אני חפץ להתקרב אל הקדוש-ברוך-הוא". ענה
ואמר לו רבנו ז"ל: "תלמד תורה, והתורה תקרב אותך
אליו יתברך". אמר הלה: "רבי, אני יכול לתלמד". אמר
לו רבנו ז"ל: "תתפלל, ועל-ידי תפלה תגיע לכל
הטובות שבכל העולמות" (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן
קיא). ובאמת חכמינו הקדושים מפליגים מאוד בתפלה,
עד כדי כך שאומרים (פנחומא וירא א'): אמר להם
הקדוש-ברוך-הוא לישראל, הוו זהירים בתפלה, שאין
מדה אחרת יפה הימנה, והיא גדולה מכל הקרבנות,
ואפלו אין אדם כדאי לענות בתפלתו ולעשות חסד
עמו, כיון שמתפלל ומרבה בתחנונים, אני עושה חסד

עמו. הקדוש-ברוך-הוא בעצמו אומר: "הנה פלוני אין
 לו כלום, אבל מתפלל אלי, ומבקש אותי, לא יזוז משם
 עד שאעזר לו". למדים מכאן, שאי אפשר להגיע
 לשמחה ולאמונה — אלא על-ידי תפלה; צריכים
 להרגיל עצמנו לדבר אל הבורא יתברך שמו בשפת
 האם שלנו, שזו נקראת התבודדות, אשר רבנו ז"ל בקש
 אותנו ואמר (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן י'): יש הר, יש שדה
 ויש בית; אברהם קרא את בית-המקדש: הר, יצחק
 קראו שדה, ויעקב קראו בית, ואלו הן שלש מדרגות
 שיש בתפלה: הצדיקים הגדולים, שנכללים לגמרי באין
 סוף ברוך הוא, הם בבחינת הר, הם יצאו לגמרי מזה
 העולם, ומסתובבים בקהרים, אין להם שיכות לזה
 העולם, הצדיקים הבינוניים הם בשדה, השדות אינם
 רחוקים מהבית, השלמות של מפלגי הצדיקים, שהם
 בבית, שבתוך הבית מדברים מהקדוש-ברוך-הוא,
 מדברים עם האשה ולמעשה משוחחים אז עם הקדוש-
 ברוך-הוא, כי זוכים לדבקות כזו, שאינם מסיחים דעת
 כרגע ממנו יתברך; כשמדברים עם בני-אדם, מדברים
 אז עם הקדוש-ברוך-הוא, כמובא בדברי רבנו ז"ל
 (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ה'): כשיש גזרות, אז הצדיקים
 מלבישים דבורים, ובתוך דבוריהם מלבישים תפלה,
 ובני-אדם מגשמים אינם מבינים, בני-אדם חושבים
 שאת הצדיקים יכולים לשבר וכו', אף אינם יודעים

שְׁהַצְדִּיקִים נִכְלָלִים לְגַמְרֵי בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. וְאוֹמֵר
 רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן קט"ז): מִבְּחוּץ נִרְאָה
 הַצְדִּיק כְּכֹל אָדָם, יֵשׁ לוֹ עֵינַיִם, אָזְנַיִם, אֶף, פֶּה, יָדַיִם,
 רַגְלַיִם, וְהוֹלֵךְ כְּכֹל, אֲבָל הַפְּנִימִיּוֹת שְׁלוֹ הִיא פְּנִימִיּוֹת
 אַחֲרֵת לְגַמְרֵי, וְלִכֵּן אוֹי לוֹ לְמִי שֶׁמִּחְצִיף פָּנָיו לַצְדִּיק,
 וַיִּקְבַּל עָנְשׁוֹ בְּמַקְדָּם אוֹ בְּמֵאָחַר, וּכְמֵאֲמָרֵם ז"ל (אֲבוֹת ב,
 י): וְהוּי זֶהִיר בְּגַחֲלָתָן שֶׁלֹּא תִפְּוֶה; בְּאֵשׁ לֹא מִשְׁחָקִים,
 וְעִקְצָתָם עִקְצַת עֲקָרָב, וְנִשְׁיַכְתָּן נִשְׁיַכְתָּ שׁוֹעֵל; וְלִכֵּן
 צָרִיכִים לְשָׁמֹר מְאֹד עַל כְּבוֹד הַצְדִּיקִים, כִּי מִי שֶׁמְזַלְזֵל
 בָּהֶם, מִי שֶׁמְבַזֶּה אֶת הַצְדִּיקִים, יִקְבַּל עָנֶשׁ חָמוּר מְאֹד.
 וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (עֵין סוּטָה כ.): יֵשׁ זְכוּת
 הַמוֹעִילָה לְשָׁנָה, וְיֵשׁ זְכוּת הַמוֹעִילָה לְשָׁנָתִים וְכוּ', אֲבָל
 לְבִסּוּף מְקַבְּלִים אֶת הָעֲנֶשׁ מִשָּׁלֵם; וְלִכֵּן עָלֵינוּ לְבַקֵּשׁ
 אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁנִּזְכֶּה לְכַבֵּד אֶת הַצְדִּיקִים. וְאִי אֶפְשָׁר
 לְהַגִּיעַ לְאַמוּנָה רַק עַל-יְדֵי הַתְּקָרְבוֹת לַצְדִּיק, כְּמוֹבָא
 בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ז'), שֶׁאִי אֶפְשָׁר
 לְהַשִּׁיג אֱמֶת וְאַמוּנָה רַק עַל-יְדֵי עֲצוֹת הַצְדִּיקִים, אֲשֶׁר
 עֲצוֹתֵיהֶם "כֹּלֵה זֶרַע אֱמֶת" (יְרֵמְיָה ב, כא). וְלִכֵּן צָרִיכִים
 לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְזְכוּת לְהִתְקַרֵּב
 אֶל הַצְדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרְאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד. וְכֵן
 מוֹבָא (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ק'), שֶׁכָּל הַצְדִּיקִים לֹא זְכוּ
 לְהַגִּיעַ לְמִדְרַגָּתָם אֲלָא עַל-יְדֵי תְּפִלָּה. וְחֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (וַיִּקְרָא רַבֵּה, פָּרָשָׁה ל', סִימָן ג'): בְּדוֹרוֹת

הָלָלוּ, שְׂאִין לָהֶם — לֹא מֶלֶךְ וְלֹא נְבִיא, לֹא כֹהֵן וְלֹא
 אוֹרִים וְתַמִּים, וְאִין לָהֶם אֶלָּא תְּפִלָּה זוּ בְּלִבָּד, אָמַר דְּוֹד
 לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֵל תְּבִזָּה
 תְּפִלָּתָם; דְּוֹד הַמֶּלֶךְ הִיָּה סִמָּל שֶׁל תְּפִלָּה, עֲבְרוּ עָלָיו
 כָּל-כָּף הַרְבֵּה צָרוֹת וְיִסּוּרִים, רְדָפוּ אוֹתוֹ חֲנָם: חֲמִיו,
 אֲשֶׁתּוֹ, בָּנוּ וְכוּ' וְכוּ', וּמִכָּל צָרָה עָשָׂה תְּפִלָּה, מִזְמוֹר
 תְּהִלִּים, וְהִכְנִיס בְּעַם יִשְׂרָאֵל תְּפִלָּה, וְהִשְׁאִיר לָנוּ מִתְּנָה
 אֶת סֵפֶר הַתְּהִלִּים, אֲשֶׁר כָּל אָדָם מוֹצֵא עֲצֻמוֹ בְּתוֹךְ
 הַסֵּפֶר הַזֶּה. וְלִכֵּן אֲשֶׁרֵי מִי שְׂאוֹמֵר בְּכָל יוֹם יוֹם
 תְּהִלִּים, אֲשֶׁר אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן
 עג): עַל-יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים יְכוּלִים לְזַכּוֹת לְתִשׁוּבָה.
 וְהַתְּהִלִּים נִחְלָקִים לְשִׁבְעָה חֻלְקִים כִּימֵי הַשָּׁבוּעַ, וְאֲשֶׁרֵי
 מִי שְׂזוּכָה לְסִיִּים בְּכָל שָׁבוּעַ אֶת כָּל סֵפֶר הַתְּהִלִּים, אֲזִי
 יִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ אוֹר וְזִיו וְחַיּוּת וּדְבִקוּת הַבּוֹרָא
 יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ. וְאָמַר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן קא),
 שֶׁהַתְּהִלִּים זֶה הַהִתְבּוֹדָדוּת שֶׁל דְּוֹד הַמֶּלֶךְ, וּבִשְׁעָה
 שְׁעֵבְרָה עָלָיו צָרָה אוֹ אִיזָה סָבָל, תִּכְרַף-וּמִיד בָּרַח
 לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּמִזְמוֹר תְּהִלִּים. וְלִכֵּן עָלִינוּ לְבִקְשׁוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, שְׁנֵהִיָּה שְׂמִחִים וְעֲלִיזִים, וְיִהְיֶה לָנוּ שְׁלוֹם-בַּיִת,
 וְיִהְיֶה לָנוּ יְלָדִים, וּנְחַתֵּן אוֹתָם בְּגִיל צָעִיר, שְׁלֹא יִדְעוּ
 מֶה זֶה חֲטָא, אֲשֶׁר זֶה הִיסוּד שְׁבִיִסוּדוֹת, וְאִז לֹא נִשְׂאֵל:
 "מִתִּי הַסּוֹף?!", כִּי הַסּוֹף הוּא לְהִגִּיעַ לְאִין סוֹף בְּרוּךְ
 הוּא, לְהַפְּלִל בְּאִין סוֹף, בָּא' — אֲלוֹפּוֹ שֶׁל עוֹלָם,

להיות בשמחה, ועל זה צריכים הרבה לבקשו יתברך: "רבנו של עולם, זפני להיות בשמחה, רבנו של עולם, זפני להיות דבוק בך, רבנו של עולם, זפני לאמונה, שאזכה לראות אותך, ואתקרב אל הצדיק, ואף פעם לא אחלק עליו, ואף פעם לא יהיו לי קשיות על הצדיק, ולא אטען עליו טענות". ואמר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן נב): כשם שיש לאדם קשיות על הקדוש-ברוך-הוא, אנשים מסתובבים עם טענות על הבורא יתברך שמו, ושואלים: "מתי הסוף?!" כמו-כן יש קשיות על הצדיק, כגון: "הלא זה צדיק גדול, ואיך יתכן שעשה כך, ודבר כך וכך" וכו', שוטה שכמוך, איך לא תתבייש לשאל קשיות על צדיק נורא וקדוש, הלא אתה מלא טנוף וזנהמה, שכחת מה עשית?! שכחת היכן הסתובבת וכיצד התנהגת?! ואיך תשאל: "מתי הסוף?!" עם הזנהמה שיש בתוך מחך, אתה רוצה להבין מתי הסוף?! אתה חפץ להבין את הצדיק למה מתנהג כך וכדומה — עם הראש המלכלך שלך?! הלא על-ידי כל עברה ועברה שעשית, אתה מלבש עם קלפות לאלפים ורכבות. ולכן אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן נב): אשרי אדם שאין לו קשיות — לא על הקדוש-ברוך-הוא ולא על הצדיקים, ומי שמדבר על הצדיק, ובפרט צדיק שעשה לו כל-כך הרבה טובות, אוי לו ואוי לנפשו; כי צריכים להזהר

מאד לא להקל בכבוד הצדיק, ואף שרואים שהרשעים עושים חיל, אבל צריכים לזכור, שסוף כל סוף יקבלו מפתם, ויפלו בנפילה אחר נפילה. ולכן עלינו להתחזק בתפלה, ולבוא אליו יתברך בכל יום ויום, ולהרבות בהתבודדות, וכך דבור זו הצלחה נצחית, הצלחה כזו, שאין לתאר ולשער; ואומרים חכמינו הקדושים (סנהדרין כב.): המתפלל צריך שיראה עצמו כאלו שכונה כנגדו, שנאמר (תהלים טז, ו): "שויתי הוי"ה לנגדי תמיד", אדם צריך להרגיש שהנה הקדוש-ברוך-הוא נמצא פה, ולמה לילך לפלוני או לאלמוני, בואו נברח אל הקדוש-ברוך-הוא ונדבר אליו, וזה הטוב ביותר. לכו אל הקדוש-ברוך-הוא ותראו ישועה. אבל אי אפשר להגיע אליו יתברך, רק על-ידי הצדיק. ולכן עלינו להתחזק הרבה הרבה באמונת חכמים. ואומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סא), שעל-ידי אמונת חכמים אדם יודע איך להתנהג, ומה זה ימין ומה זה שמאל, והיכן ללכת ולהתקדם בחיים. והצדיקים הם מקשרים אותנו אליו יתברך, וזוכים על ידם להרבות בתפלה והתבודדות ובדבקות הבורא יתברך שמו.

בְּשִׂיחַי עוֹשֶׂה חֶסֶד עִם הַשָּׁנִי, מְגִיעַ אֶל הָאִיץ סוֹף בְּרוּךְ הוּא

כִּלְנוּ בְּנֵי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אִם כֵּן נִרְצָה וְאִם לֹא, כִּלְנוּ נִבְרָאנוּ עַל יְדוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּלְנוּ נִשְׁמוֹת מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת. וְלִכֵּן אֶחָד צָרִיךְ לַעְזוֹר לַשָּׁנִי, וּלְהַטּוֹת שְׂכָם וְכַתֵּף בְּעִבּוּרוֹ, וְזֶה חָשׁוּב מְאֹד אֲצִלוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכִמְאֻמָּרם ו"ל (יִלְקוּט הוֹשַׁע, רַמְזוֹ תַקְכַּב): אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: חֲבִיב עָלַי חֶסֶד שְׂאֵתָם גּוֹמְלִים זֶה לָזֶה, יוֹתֵר מִכָּל הַזִּבְחַ שְׂזִבַח לְפָנַי שְׁלֵמָה; שְׁלֵמָה הַמְּלִיךְ הַקָּרִיב לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶלְף קְרִבְנוֹת בְּכָל יוֹם, אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהַחֶסֶד שֶׁעוֹשֶׂה אִישׁ עִם זוּלָתוֹ, זֶה חָשׁוּב יוֹתֵר מִכָּל הַקְּרִבְנוֹת וְהַיְחֻדִים שֶׁל שְׁלֵמָה הַמְּלִיךְ. וְלִכֵּן עָלֵינוּ לִרְאוֹת לְסִיעֵ זֶה לָזֶה, וְזֶה הַיְסוּד שֶׁל כָּל הַיְסוּדוֹת — אֲהַבַת הַבְּרִיּוֹת, צְדָקָה וּגְמִילוֹת חֲסָדִים. וְכָבֵר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְבָמוֹת ע"ט): שְׁלֵשָׁה סִימָנִים בְּאֵמָה זוֹ: רַחֲמָנִים, בִּישָׁנִים וְגוֹמְלֵי חֲסָדִים; אִם יְהוּדֵי רַחֲמָן, מְרַחֵם עַל הַזּוּלָת, מְתַבַּיֵשׁ מִהַזּוּלָת, גּוֹמֵל חֲסָדִים עִם הַזּוּלָת, סִימָן שֶׁהוּא יְהוּדֵי, אֲבָל אִם הוּא רָשָׁע מְרָשָׁע וְאֲכֹזֵר, סִימָן, שֶׁרַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, אֵינָנוּ מְזַרְעֵ יִשְׂרָאֵל, וּבְמִשְׁךְ הַדּוֹרוֹת בּוֹדְאֵי הַתְּבוּלָה אֲבוֹתָיו בֵּין הָאֲמוֹת, וְהוּא מְזַרְעֵ עַרְב־רַב. כִּי יְהוּדֵי בְּשָׂרָשׁוֹ — טְבָעוּ לַעֲשׂוֹת רַק חֶסֶד. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְרוּשָׁלַיִם תַּעֲנִית כ"א):

"כי בצל ידי פסיתיך" — זו גמילות חסדים, שכל
 העוסק בגמילות חסדים זוכה לישוב בצלו של הקדוש-
 ברוך-הוא. ולכן עלינו לראות להרבות בחסד זה עם
 זה, ובפרט בקהלה קדושה הנקראת על שם רבנו ז"ל,
 צריכים להרבות בחסד, כי רבנו ז"ל אמר (ת"י מוהר"ן, סימן
 רצב): העולם ראוי שיתמהו על גדל האהבה שיהיה
 ביניכם; ומספר על הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע,
 שהראה מופתים גלויים, שאלו אחיו הקדוש הרבי רבי
 זושא זי"ע: "אחי הקדוש, כיצד אתה עושה מופתים
 פאלו?" ואמר: החדרתי באנשי, שתהיה ביניהם אהבה
 ואחדות, שיעזרו זה לזה, ועל-ידי-זה נעשים מופתים
 אצלם. למדים מכאן מעלת החסד שאחד עושה עם
 השני, וחשיבות אחוה ורעות ואהבת הבריות. ולכן
 עלינו להתאחד יחד, ולעזור זה לזה, ולמסר נפשנו זה
 לזה, ואז נהיה בטוחים, שבזכות החסד יגאל אותנו
 הקדוש-ברוך-הוא מהגלות, ונזכה כבר לראות בגלוי
 שכינה ובבנין בית-המקדש ובקבוץ גליות על-ידי
 משיח צדקנו, שבוא יבוא ולא יאחר.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!